

գնահատմամբ, առնչվում են նաև «աշխարհագրական դետերմինիզմի» տեսությամբ»²⁷:

Նկատի առնելով ջուղայեցի համբավավոր նկարիչ Մինասի մասին Դավրիժեցու վկայագրություններն ու գնահատումները²⁸, Հրանտ Ապրեսյանն իր «Հայ գեղագիտական մտքի պատմությունից» ռուսերեն աշխատության մեջ գրում է. «Հայ գեղագիտական մտքի պատմության մեջ Դավրիժեցին մեկն է նրանցից, որոնք կարողացել են առավելագույն խորությամբ հասկանալ արվեստի մարդագիտական հատկությունը և իրական մարդկանց ու նրանց գործերը պատկերելու նրա հնարավորությունները»²⁹:

Այսուհանդերձ, գրականությունը պատմագիտության հետ մեկտեղ այն տարածքն է, որ հնարավորություն է ընձեռում Առաքել Դավրիժեցու «Գիրք պատմութեանց» աշխատությունը քննել ոչ թե սոսկ մասնավորությունների մակարդակով, այլ համակարգված մոտեցմամբ:

²⁷ **Լ. Գ. Սահակյան**, Աշխարհագրական դետերմինիզմի տարրերը Առաքել Դավրիժեցու Պատմության մեջ, «Բանբեր Երևանի համալսարանի», 2005, համար 3, էջ 151:

²⁸ Ի դեպ, Ոսկան Երևանցու հրատարակության մեջ այդ հատվածը պակասում է: Դա Հրաչիկ Միրզոյանը բացատրում է նրանով, որ «Ոսկանը գործելով ժամանակի ամենագարգացած երկրում՝ Յուլանդիայում, լավ ծանոթ էր հոլանդական առաջավոր ու բարձրարվեստ գեղանկարչությանը, որի համեմատությամբ Դավրիժեցու պատմածները նրան, հավանաբար, թվացել են միանություն, իսկ դրանց տպագրությունը՝ ավելորդ» (Առաքել Դավրիժեցու Պատմության առաջին հրատարակության մասին, «Բանբեր Երևանի համալսարանի», 1971, համար 2, էջ 192):

²⁹ **Դ. Հ. Ապրեսյան**, Из истории армянской эстетической мысли, том 1, Ереван, 1973, стр. 252.